

5. lokakuuta 2016

Viite POHJOISMAIDEN NEUVOSTON KESTÄVÄ POHJOLA -VALIOKUNNAN KIRJALLINEN KYSYMYS E21/2016
Hänvisning

Asia VASTAUS KIRJALLISEEN KYSYMYKSEEN E21/2016 MIKROMUOVEISTA JA MUOVIJÄTETTÄ KOSKEVASTA
Ärende KANSAINVÄLISESTÄ PÖYTÄKIRJASTA

Pohjoismaiden neuvoston Kestävä Pohjola -valiokunta on esittänyt Pohjoismaiden hallituksille kirjallisen kysymyksen mikromuoveista ja muovijätettä koskevasta kansainvälisestä pöytäkirjasta. Ensimmäinen kysymys koskee sitä, kuinka suuressa määrin mikromuovia poistetaan jätevesien käsittelyssä Pohjoismaissa. Toinen kysymys koskee sitä, ovatko hallitukset suunnitelleet seuraavansa YK:n ympäristöohjelman (UNEP) suositusta, jonka mukaan mikromuovit tulisi kieltää henkilökohtaisen hygienian tuotteista ja kosmetiikasta. Kolmas kysymys koskee sitä, onko hallitus suunnitellut esittävänsä YK:ssa ehdotuksen kansainvälisen muovijätettä koskevan pöytäkirjan laatimiseksi, vrt. Maailman talousfoorumissa esitetty ehdotus 2016.

Parhailaan on käynnissä useita tutkimuksia, jotka koskevat mikromuovin määrää Pohjoismaiden vesistöissä ja sitä, missä määrin mikromuovia voidaan poistaa jätevesistä. Tällaisen selvityksen tuloksista on ilmestynyt äskettäin Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama julkaisu (*Microlitter in sewage treatment systems: A Nordic perspective on waste water treatment plants as pathways for microscopic anthropogenic particles to marine systems*, TemaNord 2016:510).

Tutkimuksessa tutkittiin mikroroskan määrää suomalaisten, ruotsalaisten ja islantilaisien jätevedenkäsittelylaitosten lähtevässä vedessä. Suomen ja Ruotsin puhdistamoissa käytetään mekaanista, kemiallista ja biologista jätevesien puhdistusta, ja näissä puhdistamoissa $\geq 300 \mu\text{m}$:n mikropartikkelista yli 99,7 prosenttia poistettiin käsittelyprosessissa. Islannin puhdistamoissa käytetään vain mekaanista puhdistusta, ja sen takia mikropartikkeleiden poisto on vähäistä.

Islanti on käynnistänyt kesällä 2016 ohjelman muovirooskan valvomiseksi tietyillä rannikkoalueilla OSPARin jäsenmailleen asettamien vaatimusten mukaisesti. Tämä on osa OSPARin ohjelmaa mereen päättyvän jätteen torjumiseksi. Tanskan odotetaan julkaisevan vuoden 2016 aikana tutkimuksen siitä, millainen rooli puhdistamoilla on mikromuovin päätymisessä ympäristöön. Tanskassa on käynnissä useita hankkeita, joissa keskitytään kehittämään parempia puhdistustekniikoita mikromuovin poistamiseksi.

Pohjoismaiden hallitukset seuraavat tiiviisti esimerkiksi UNEPin antamia suosituksia. Euroopan komission ympäristöneuvosto on kesäkuussa pitämässään kokouksessaan antanut päätelmiä toimista, joilla torjutaan jätteen päätymistä meriin. Tarkoituksena on saada aikaan merkittävä vähennys vuoteen 2020 mennessä. Työkaluina mainitaan muovin ja muovituotteiden ekosuunnittelu, hyvä muovijätteen hallinta ja teollisuuden vapaaehtoiset aloitteet. Neuvosto kehottaa komissiota ehdottamaan tehokkaita toimia makro- ja mikromuoviroskapäästöjen vähentämiseksi meriympäristössä osana ilmoitettua muovistrategiaa, jota odotetaan viimeistään vuonna 2017. Lisäksi muovistrategiaan tulee sisältyä myös kieltä käyttäen mikromuovihiukkasia kosmetiikassa.

Muun muassa Norjassa ja Tanskassa tehdyt tutkimukset osoittavat kuitenkin, että henkilökohtaisen hygienian tuotteet ja kosmetiikka aiheuttavat pienen osan mereen päätyvästä mikromuovista, Tanskassa luku on vain 0,1 prosenttia. Euroopan komission teettämän konsulttitutkimuksen mukaan kosmeettisten tuotteiden osuus saasteista on 3,2–4,1 prosenttia. Ne ovat samalla puhdistamoiden kautta tapahtuvien päästöjen pistekuormituslähde. Tiepöly, maalit, muovituotteista irtoavat osat ja tekonurmet ovat merkittäviä maalta peräisin olevia päästölähteitä. Suomessa tutkitaan, toimivatko huonevesi ja lumi näiden päästölähteiden kulkureitteinä.

Norjassa laaditaan toimenpideanalyysiä, jossa harkitaan priorisoituja toimia mikromuovipäästöjen vähentämiseksi. Suuri osa mikromuovista muodostuu meressä olevan muovin hajotessa hitaasti. Roskaantumista ehkäisevät toimet ja ranta-alueiden siivoaminen ovatkin tärkeitä toimia mereen päätyvän mikromuovin vähentämiseksi. Tällä hetkellä Ruotsin hallitus harkitsee Ruotsin kemikaaliviranomaisen ehdotuksesta mikromuovin kieltämistä kosmetiikkatuotteissa. Ruotsin hallitus on myös antanut Ruotsin luonnonsuojeluvirastolle tehtäväksi tunnistaa Ruotsin tärkeimmät meriin päätyvien mikromuovihiukkasten lähteet, toimia näiden mikromuovihiukkaspäästöjen lähteiden syntymisen ja meriin päätyvän vähentämiseksi sekä tarvittaessa ehdottaa lainsäädäntömuutoksia päästöjen vähentämiseksi. Työstä on annettava selvitys viimeistään 15. kesäkuuta 2017. Tanskassa tehdään työtä mikromuovin kieltämiseksi kosmetiikkatuotteissa.

Pohjoismaat työskentelevät myös alueellisten merisopimusten OSPARin ja HELCOMin kautta. Sekä OSPARin että HELCOMin puitteissa on hyväksytty alueellisia toimintaohjelmia, joihin kuuluu konkreettisia toimia merten roskaamisen ja mikromuovien vähentämiseksi, esimerkiksi käyttämällä puhdistamoissa BAT-tekniikkaa (Best Available Techniques) mikromuoveja varten.

YK:n ympäristökokouksessa Nairobissa toukokuussa 2016 (UNEA-2) lähes 170 maata hyväksyi päätöslauselman toimista mereen päätyvän muovijätteen ja mikromuovin torjumiseksi Norjan ehdotusten pohjalta. Norja myöntää toimien seurantaan 10 miljoonaa Norjan kruunua. Yksi toimenpiteistä kehottaa poistamaan mikromuovin tuotteista, joissa se voidaan korvata haitattomilla vaihtoehdoilla.

Lisäksi UNEA-2:ssa päätettiin pyytää YK:n ympäristöohjelmaa (UNEP) toteuttamaan kansainvälinen asiantuntijatutkimus, jossa arvioidaan keskeisten kansainvälisten, alueellisten ja osa-alueellisten ohjausstrategioiden ja lähestymistapojen tehokkuutta me-

reen päätyvän muovijätteen ja mikromuovin torjumiseksi. Tutkimuksen on tarkoitus tunnistaa myös mahdollisia puutteita keskeisissä kansainvälisissä, alueellisissa ja osaluueellisissa säännöstöissä ja ehdottaa toimia puutteiden poistamiseksi muun muassa alueellisen yhteistyön ja yhteensovittamisen avulla. Tutkimus valmistuu hyvissä ajoin ennen YK:n kolmatta ympäristökokousta (UNEA-3) joulukuussa 2017. Pohjoismaiden ministerineuvosto osallistuu tutkimuksen rahoittamiseen Pohjoismaiden ympäristöministerien päätöksen mukaisesti. Myös Pohjoismaiden ministerineuvoston ympäristöasiain virkamieskomitea (ÄK-M) on elokuussa 2016 päättänyt kehittää monivuotisen pohjoismaisen muoviohjelman.

Pohjoismaiden hallitukset katsovat, että merien muovijäteongelma on maailmanlaajuinen haaste, joka vaatii kansainvälistä yhteistyötä. Ongelman laajuus ja sen kielteiset vaikutukset ihmisiin, ympäristöön ja talouteen ovat nyt todellisuutta, ja varovaisuusperiaatteen mukaan tulee ryhtyä toimiin niin nopeasti kuin mahdollista.

Kimmo Tiilikainen
Maatalous- ja ympäristöministeri
Ympäristöasiain ministerineuvoston puheenjohtaja